

**СИНДИКАТ РАДНИКА У ПРОСВЕТИ
СРБИЈЕ**

СРП

**БЕОГРАД, Дечанска 14/5; тел/факс: 011/3236-259, 025/420-093
E-mail: sob@beograd.com, sindiso@sbb.rs**

ПРИЛОГ ДЕБАТИ
СМЕТАЈУ ЛИ НЕКОМЕ БЕСПЛАТНИ УЏБЕНИЦИ?

Како сам лично, из здравствених разлога, спречен да учествујем у дебати на тему из наслова коју у среду, **23.03.** о.г. организују Центар за демократију и **Friederich Ebert** фондација, овим путем и на овај начин дајем свој скромни допринос теми која у дужем периоду (од **2007.** године) закупа просветну и другу (читај: углавном родитељску) јавност. Стога и подсећамо да је иницијативу о бесплатним уџбеницима у септембру **2007.** године поднела народна посланица Гордана Чомић, а подржао тадашњи министар просвете др Зоран Лончар са извесном резервом: „Имате моју подршку уколико за то буду обезбеђена средства из буџета.“ Иницијативу је подржао и тадашњи састав Одбора за просвету Народне Скупштине и она је, уз дужну пажњу јавности, две године касније и реализована за време вакта министра Обрадовића. Од тада је то пројекат Владе Србије који потпомажу нешто милом, а нешто силом, најбогатији региони у Републици: Београд и Војводина. Предлагачи ове корисне идеје налазе оправдање у законској, односно уставној одредби о праву на бесплатно школовање и, наравно, у жељи да се помогне одавно осиромашеним и често без посла и прихода, све бројнијим родитељима.

На тај начин бесплатни уџбеници који, сасвим извесно, то и нису јер неко ипак мора платити трошкове штампања, постају брига не само оних који су идеју покренули – Министарства, односно Владе, већ и градске владе престонице, Владе Војводине, а често и управа јединица локалне самоуправе, што упућује на импровизацију, а не систем, тим пре што средства утрошена са нижих нивоа власти за бесплатне уџбенике недостају у буџету тих локалних самоуправа за неке друге поверене им послове (подржавајући иницијативу министра и помажући акцију бесплатних уџбеника, општинске, односно градске власти закидају друге кориснике средстава тих буџета по питању превоза, стручног усавршавања наставника, материјалних трошкова школа и других установа којима је ЈЛС оснивач или власник, материјалних трошкова наставе у школама и сл). Стога је и јасно због чега постоји знатан отпор у великом броју јединица ЛС да подрже овакву акцију за коју имају разумевања, као уосталом и сви ми, јер она угрожава редовно функционисање тих самоуправа, пошто ћемо се сви сложити да оно што у правилу могу Београд и Војводина, сасвим извесно не могу ни Житиште, ни Пландиште, ни Црна Трава, ни Босилеград, ни... Списак би био свакако подугачак.

Имајући пуно разумевања за потребу за помоћ једном делу становништва и њиховом потомству и жељи да им се пружи шанса да кроз образовање напусте сферу сиромаштва, беде и заосталости, сматрамо да би акцију око бесплатних уџбеника требало свести у раван помоћи не свој деци, јер међу децом корисницима бесплатних уџбеника има и оних који сасвим сигурно не потичу из круга сиромашних и оног још црњег, најсиромашнијих, тим пре што је и у нашем окружењу идеја о фронталном додељивању бесплатних уџбеника доживела фиаско и свела се на помоћ у бесплатним уџбеницима само за децу из најсиромашнијих и најугроженијих категорија друштва.

Отежавајућа околност у свему овоме могла би бити и жеља најсиромашнијих да прикрију своју беду, као и чињеница да друштво није ништа порадило да се установе социјалне карте свих грађана и да се овом и сличним мерама помаже онима којима је помоћ и најпотребнија, јер овако бесплатне уџбенике добијају и богати и пребогати, уосталом као и наводно јефтин хлеб или јефтину струју и сасвим сигурно ово се не може сврстати у било какву меру помоћи социјално угроженима, већ пре сличи на социјалну демагогију.

Посебна је прича захтев да се уџбеници чувају и врате, да се по њима ништа не пише, како би се могли користити и у наредних неколико генерација и како би власт „једним ударцем убила више мува“. Јасно је да је то било могуће само кројачу Хлапићу, али ће то тешко поновити официјелни или било који други министар, пошто је и ова идеја већ у старту пропала, јер су се уџбеници сами од себе распадали због лошег квалитета или због тога што су их деца из различитих разлога довела у стање неупотребљивости за другу генерацију, тако да се поново појављивао исти проблем – штампање уџбеника изнова, што, уз увођење уџбеника у наредни(е) разред(е) мултипликује трошкове, а не одржава их на константном нивоу. Сматрамо да би из педагошких разлога било целисходније уџбенике оставити ученицима, како би они, чувајући уџбенике из претходног(их) разреда могли, као што смо, уосталом, и ми некада, као школарци формирали своју личну библиотеку која би му била стално на дохвату, тим пре што је образовање континуирани, а не за сваку годину издвојен процес. Ово би сасвим сигурно био и допринос развоју читалачке културе која је толико угрожена у нашем друштву и међу нашим школарцима.

Свима је добро знано да једна лапта не чини пролеће и да оно што успева градоначелнику Београда – попут проширивања круга школараца који добијају бесплатне уџбенике на V разред или војвођанског премијера који може, као и његов београдски колега, не само да финансира уџбенике, већ и школарине за студенте и којешта друго што није у опису буџета ни престонице, ни северне покрајине, производи сталну главобољу градоначелницима/председницима општина у сиромашним јединицама локалне самоуправе и упућује да буџетске финансије нису уравнотежене и да поједини имају, за наше услове, превише, а други недовољно да би уопште вршили поверене послове.

Посебна је прича и отимачина око тога ко ће бити овлашћен да штампа ове бесплатне, али и друге уџбенике, пошто је свима већ одавно јасно да се ради о посебној врсти монопола, неки би се усудили рећи и о издавачкој мафији, нарочито у контексту тиража, који су апсолутно на страни онога што ће да купе или родитељи, или неки од буџета, па макар се звало и бесплатан уџбеник у односу на тираже неких књига, па макар они били и нобеловци који не прелазе тираж од неколико стотина књига и, сасвим извесно, више служе као покриће појединим издавачима да нешто раде, него што им доноси било какву добит.

У сваком случају не би желели да помислите да нам сметају бесплатни уџбеници. Апсолутно смо за то да свако дете добије квалитетно и бесплатно образовање, укључујући и бесплатне уџбенике, као што, уосталом, као организација учествујемо у Глобалној акцији „Образовање за све“, али смо при том дубоко свесни економске (не)моћи нашег друштва и сматрамо да постојеће ресурсе треба употребити на најрационалнији начин како не би већ наредне године угрозили целу идеју, по нама добру, али коју је немогуће дугорочно реализовати на начин како се то данас чини у нашој земљи. У супротном, биће то још само једна добра идеја.

Београд, 22.03.2011.год.

проф. Хади Здравко М. Ковач
генерални секретар СрпС